

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Samuelis De Cocceji, Henr. Fil. Sacræ Regiæ Majestatis
Borussicæ Magni Cancellarii, A Consiliis Sanctioribus
Status Et Rei Bellicæ, Ordinis Nigræ Aquilæ Equitis Etc.
Jus Civile Controversum Ubi ...**

Opus Ad Illustrationem Compendii Lauterbachiani ...

Cocceji, Samuel von

Lipsiæ, 1766

Vorwort

urn:nbn:de:gbv:45:1-9044

JUS CONTROVERSUM
AD
L A U T E R B A C H I I
PRÆFATIONEM.

Qv. I. Quando (α) Jus Romanum in Germania introductum sit? Et (β) An obtineat in Germania tanquam jus scriptum?

RESP. ad (α) De tempore quo Jus Romanum in *Laut. p.* Germania introductum est, parum conveniunt Auctores: *1. verb. in Germania.*

Alii a temporibus Caroli Magni ejus juris in Germania observationem deducunt, qui cum Imperio etiam jus Romanum Germaniæ intulisse videtur.

Alii ex Seculo 12mo & a temporibus Lotharii Saxonis id repetunt: idque probant ex *Sigon. de Regn. Ital. lib. 11. p. 272.* rejecti a *Couring. de Orig. Jur. Germ. c. 24.*

Alii constitutionibus Fridericorum, *de Pace tenenda, & de Pace Constantiensi* id tribuunt, quæ exstant in *2. f. 53. Et V. feud. 21.* utpote ubi provocatur ad Leges Imperii. *vid. Paurmest. de Jurisd. lib. 2. c. 6. n. 152.*

Alii Maximilianum I. hujus rei autorem laudant. *Lehm. Chron. Spir. l. 4. c. 21. Laut. Comp. in præf. & Dd. Commun.*

COCC. JUR. CONTR. P. L

A

Equi-

Equidem de Carolo Magno nec Eginhardus nec alii quicquam ejus rei tradidere. Neque ulla ratione victor populus Germanus subjectus est legibus Italiæ: Satisque constat, Germanos proprio jure, præsertim Francico & Saxonico usos, atque ex gemini hujus juris finibus totam Germaniam divisam fuisse. *Vid. Dn. Par. J. publ. c. 23. §. 6.* Quin diploma, quo Carolus Magnus singularum Provinciarum leges confirmavit, exhibet *Lehm. Chron Spir. L. 2. c. 39. p. m. 150.* Accedit quod ipsa Italia eo tempore jus Romanum non habuerit, utpote cum per 400. annos jugum & leges alienæ dominationis tulerit. *Vid. Dn. Parent. J. Publ. c. 6. §. 8. Sigon. de Regn. Ital. L. 4. an. 108. & L. 2. p. 39. n. 41.* Hinc jure Longobardico usa est, adaucto postea Caroli legibus. *Sigon. L. 4. p. 90. n. 20. & 30. & p. 100. n. 20.* Et Jus Romanum in ipsa Italia ad Lotharium usque prope incogitum fuisse, ait *Sigon. d. tr. L. 7. p. 178. n. 49.* quanquam Pontifices in decidendis negotiis perpetuo principiis juris Civilis usi sint, quod ex Decreto Gratiani Monachi apparet, id enim publicatum est Lothario regnante, ejusque plurima capita desumpta sunt ex jure Civili. Hucusque ergo frustra quæritur, quo jure valuerit in Germania, ubi vix valuit in ipsa Italia.

Cæpit iterum apud Italos juris Romani autoritas inventis sub Lothario Pandectis Pisanis. Ille enim publice Jus Civile constitutis Bononiæ Professoribus doceri jussit. *Sigon. L. 11. p. 272. num. 30.* legemque sanxit, ut ex uno jure Civili Romano posthac judicia fierent. *Sigon. L. 11. p. 272. n. 25. (Conf. 2. Feud. 1. in fin. ibi lege scripta).* Sane Irnerius, qui a Jctis Constantinopolitanis hoc jus didicerat, Romæ & Bononiæ jus Romanum tempore Lotharii publice docuit, & primus Glossemata textibus addidit, ac Authenticas textui inseruit, quem posterioribus temporibus magno ausu secuti sunt Bartolus, Baldus, Salycetus &c. qui seculo inprimis 14to commentariis suis hanc disciplinam illustrarunt.

In hoc temporis interstitio jus illud in Germania tanquam scriptum obtinuisse probari non potest: Idque usque ad tempora Friderici Tertii indubium est: Sed nec huic tribui causam introducti juris Romani posse, vel ex eo apparet, quia allegatæ constitutiones nec ad Germanos pertinent, nec de jure Civili loquuntur: Et licet quoque Reformatio Friderici III. de anno 1442. (quæ exstat apud *Gold. in vation. const. Imp. f. 205.*) provocare videatur auf die Landläufige Rechte, ex inspectione ipsa apparet, eam loqui de juribus Germaniæ, & in specie de Aurea Bulla.

Si conjecturari licet, jus Romanum, quod propter frequentes Cæsarum in Italiam expeditiones etiam apud Germanos innotuit, ob summam æquitatem & casuum varietatem a iudicibus Germaniæ sæpius in subsidium adhibitum, & deficientibus patriæ legibus rationes decidendi exinde desumptas fuisse; adeo ut tandem publica autoritate facultas jus Romanum docendi & publice de eo respondendi concessa sit primum Academiæ Heidelbergensi an 1386. *Vid. B. Par. J. publ. c. 31. §. 3. Et 5. Mox, & quidem an. 1388. Coloniensi & an. 1392. Erphordensi Academiæ;* quod exemplum reliquæ Germaniæ provinciæ postea secutæ sunt, ut proinde in omnibus fere Germaniæ partibus jus Civile doceretur, & juxta illud de jure responderetur, ac jura patria explicarentur & extenderentur; Quod eo facilius admiserit Germaniæ provinciæ, quod jus hoc esset Imperii Romani, a prædecessoribus lati, adeoque quod jure quodam surrogationis ad Germanos transiisse videri poterat; Cæterum speciali lege introductum in Germania esse jus Romanum seculo decimo quarto & decimo quinto, probari non potest; Maximilianus demum in *Ord. Cameral. de anno 1500. §. Orden das Richter und Enckel ic. in sin.* in genere constituit, daß alle Richter hinsüro nach des Reichs geschriebenen Rechten urtheilen und richten sollen. *Conf. Ord. Not. de An. 1512. §. 3. tit. 1. §. 1. Et 12. Ordn. des Landfried. de an. 1521. tit. 18. §. 2. Et tit. 20.* ut proinde ex hoc demum tempore tanquam jus scriptum considerari possit.

Neque OBSTAT, Maximilianum I. jam antea ad jus Civile tanquam ad jus jam ante cognitum, scriptum, & observatum, provocasse, quin totum processum Camerae ad normam juris Civilis instituisse: ita enim in *O. C. de an. 1495.* mentionem facit juramenti calumniæ §. 6. appellationum §. 8. citationum §. 7. Missioaum in bona ex primo & secundo decreto §. 19. & interlocutoriarum mentio fit §. 20. addita ubique Clausula, *Wie das in Kayserlichen Rechten geordnet ist: Sed & im Landfrieden de anno 1500. tit. Welche um Friedbruchs willen ic. ibi: Zusamt andern Pönen der gemeinen Reichs Rechte, & tit. sin. ibi: Und soll dieser Fried und Gebot dem gemeinen Unfern und des Heil. Reichs Rechten nichts abbrechen, sondern das mehren:*

RESP. Provocat tanquam ad jus Commune & scriptum Imperii Romani, quod propter æquitatem saltem receptum in Germania fuit; Si vero jam tunc tanquam jus scriptum obtinisset, non

opus habuisset in *O. C. de an. 1500.* statuendi, daß hinfürö alle Richter nach des Reichs (scilicet Imperii Romani) geschriebenen Rechten zu urtheilen.

Hodie indubium est leges Romanas pro jure scripto haberi: confirmatur id expresse de publicis imperii judiciis *Ord. Cam. p. 2. t. 3. & part. 3. t. 54. princ.* Apparet id quoque ex praxi singularum fere provinciarum totius Germaniæ, utpote in quibus jus Romanum plenissime receptum est. Ita in Marchia nostra, rejecto Jure Saxonico, Romanum introductum est. *Rec. prov. de An. 1534. &c. Dn. Petr. Schultz. Diss. de Confirm. c. 2. §. 9. Schepl. Confu. March. p. 1. tit. 2.* Ita Saxonia deficiente jure Saxonico in omnibus partibus utitur jure Romano *H. Pifst. L. 2. q. 13. n. 36. Carpz. p. 2. const. 10. def. 13. & lib. 6. Resp. 70. Phil. Uf. Pr. Inst. Lib. 1. Ecl. 45. n. 11. & Lib. 3. Ecl. 17. n. 4. & seq.* De Pomerania *vid. Mev. p. 2. dec. 99.* de Auftria *Finsterwald. L. 2. Obs. 112. n. 14.* Palatinatu, Westphalia, & aliis provinciis id in vulgus notum est.

Ufus hujus quæstionis est (1) quod Jus Rom. tanquam jus scriptum in Germania obtineat, & pro eo præsumatur, donec abrogatum probetur. *Stryk. ad Barb. L. 9. c. 135. ax. 4. Mev. p. 2. dec. 99.* cum e contrario & si tanquam jus consuetudinarium obtineret, ab allegante probari deberet. *Carpz. P. 2. const. 3. def. 22. Mev. d. l.* (2) Si abrogatum dicitur, strictissime mutatio ejus est intelligenda, ita ut non ultra, quam apparet illa abrogatio, extendenda sit. *Finsterwald. L. 2. Obs. 112. n. 15.* Hinc regulariter ad casus alios, aliasque personas, vel alium locum extendi non debet. *Finsterw. ib. Conf. Gail. L. 1. Obs. 124. n. 7. Dn. Stryk. U. M. Praefat. §. 24. 28. & seq.* Nam omnis recessus a Jure Communi dicitur odiosus & stricti juris, *Knipsch. de Fideic. fan. c. 7. n. 48. ibique Dd.* (3) Ubi jus statutarium deficit, incipit Jus Romanum, *Vinn. §. 9. J. N. G. & C. n. 6. in f.* atque ita in Saxonia, Marchia, aliisque locis observari in præcedentibus demonstratum est. (4) Ex hoc jure, quippe communi & universali, declarantur ac restringuntur statuta, *Lauterb. Praefat. ibique Dd.*

Qv. II. *An Status Imperii in suis terris possint derogare Juri Communi Romano?*

AFF. (1) quia hæc natura est Juris Communis, quod per contrariam voluntatem abrogari possit. Et (2) Status Imperii vi superioritatis territorialis summam quandam potestatem habent, adeo-

adeoque ejus vi leges constituere, vel illas abrogare possunt. *Vid. Dn. Par. in Jur. publ. t. 23. §. 4. Wurnsf. Ex. 7. q. 15.*

OBST. 1. Quod Jus Romanum sit Jus Imperii, cui proinde status tanquam subditi derogare nequeant?

RESP. Status *respectu* totius imperii, & intuitu reliquorum Constatuum omnium sunt subditi, & in horum præjudicium jus omnium consensu constitutum mutare nequeunt. Sed *respectu* subditorum suorum ipsi Status sunt summa quædam potestas, & sic jus pro lubitu illis constituere, semelque receptum iterum abrogare possunt.

OBST. 2. Quod pactis privatorum jura publica Imperii mutari & tolli non possint. *l. 7. §. si pacisc. l. 38. pact.* Nam itidem

RESP. Status sunt privati ratione totius Imperii, & quando cum extraneo agunt, non vero respectu sui territorii & si cum subditis agunt.

Id praxi adeo servatur, ut si subditi invicem, vel contra Principem in Camera agant, hæc statuta loci sequi teneatur, *O. C. part. 1. t. 13. §. 1. & tit. 57. Stryk. Us. Mod. l. 1. t. 3. §. 5. seq. Phil. U. Pr. Inst. 1. 1. Ecl. 9.* An etiam nobilibus immediatis hoc privilegium abrogandi jus Commune competit? Negat Dn. Berger *in Resol. h. f. 20.*

Qv. III. *An Florentina sit Authentica?*

AFFIRMAT *Politianus L. 10. ep. 8. L. 11. ep. 21.* Sed rectius id ne- *Lant. p. 2.*
gant Franc. Taurell. *in Præfat. ff. florent. & Ant. August. L. 1. verb. Flo-*
Emend. c. 1. &c. (1) Quia certum est, quod multa ibi sint interstitia, *rentinam.*
verbaque omissa, certissimo indicio, a privato quodam descriptam
fuisse, qui forte ideo, quia legere non potuit, verba omisit. (2)
Quædam mutata ibi inveniuntur lineis superinscriptis, quæ authenti-
co non conveniunt. (3) Numeri ibi inveniuntur, quos Justinianus
expresse prohibuit suis exemplaribus inferi *in L. 1. §. 13. §. 22. L. 2. C.*
vet. Jur. enucl. Inprimis (4) quia multa rationi & sensui contraria
ibi inveniuntur, uti mox videbimus.

OBJ. *Polit.* d. l. quod Justinianus plurima exempla Digestorum de-
scribi, & in provincias mitti curaverit; & hoc Pisanum unum ex eo-
rum numero fuisse conjectavit: Sed contrarium ex jam allegatis ra-
tionibus apparet.

Equidem summam hujus Florentinæ autoritatem atque fidem,
ipsoque ævo Justiniano vel haud longe post descriptam, esse puto.

Nam cum mox post Justinianum evilerit jus Romanum, *Struv. Ex. 1. th. 70.* nemo tantam sibi operam sumpturus fuisset opus describendi, nisi eo tempore, quo in usu adhuc fuit.

USUS insignis hic est; quod in dubio fidem Digestorum Florentinorum sequi debeamus, utpote omnium antiquissimi exempli. Non tamen cœcā & authenticam fidem ei debemus, cum manifestos sæpe errores contineat; ut in *l. 9. §. fin. R. C.* ubi verba *meus* & quæ in Florentina leguntur, corrigi debent & substituendum *meus det.* (*Vid. infr. L. 12. t. 1. q. 10.*). Sic in *L. 20. §. 5. de Testam.* in Florentina omittitur negativa, quæ proinde ex aliis codicibus suppleri debet.

Qv. IV. *An Authenticæ ab Irnerio Codici insertæ valeant, si non conveniunt cum Novellis?*

Laut. p. 2. verb. Authentica vero.

NEG. Nam authenticæ per se non possunt juris auctoritatem habere, quia privata auctoritate a privato Jcto insertæ & adjectæ sunt Codici. Inprimis cum sæpius discrepent authenticæ ab ipsis novellis, uti varia exempla authenticarum imperfecte exhibitæ referat *Laut. h. Conf. lex 2. de Fid. Inst.* Et si vero varie hunc dissensum conciliare, nullamque pugnam intercedere Doctores, asserere annexi sint interque eos novissime *Celeber. Pagenst.* in suo *Irnerio Injuria Vapulante*; certum tamen est, multa de suo addere Irnerium, nec in omnibus convenire textus; lex vero debuit referri uti exstat, nec Irnerius suam sententiam, etsi vera esset, pro lege obtrudere potest.

Atque hanc esse communem Doctorum sententiam praxi confirmatam testatur *Laut. h. ibique Dd. Arth. Duck. de Us. & aut. L. 1. c. 4. cl. 13. Muller. ad Struv. Ex. 12. th. 5. l. 1.* Quicquid dissentiat *Berlichius & Besoldus ad Laut. d. 1.*

Qv. V. *An versio latina Novellarum hodie sit authentica?*

Laut. p. 2. verb. Versio latina.

NEG. (1) Quia tantum versio est, & quidem (2) privata cujusdam Jcti Accursii. (3) Satis quoque vitiosa, uti exempla sunt in *N. 134. c. 13.* ubi integra periodus est omissa, verba enim in latino textu hæc sunt: *Sed siquidem habeant descendentes usque ad tertium gradum eos habere:* in Græco vero verba hæc sunt: *descendentes ipsos habere substantiam exceptis qui ipsis ex tali crimine geniti*

geniti sint, sed si non sint descendentes, sed ascendentes, usque ad tertium gradum eos habere. Sic porro in *Nov. 99.* ubi verba fidejussores mutui versa sunt de correis.

OBJ. Quod versio fit ex meliori exemplo græco desumpta quam hodie habemus.

RESP. Si dubitetur de lectione græci textus, tunc potest versio præferri; sed quæstio saltem est, ubi lectio dubia non est, & ubi de fontis veritate constat, an præferenda sit versio? quod negatur.

Ita nec in praxi versio præfertur, quicquid dissentiant Dd. apud *Laut. h. l.* & *Muller ad Struv. Ex. i. th. 69. l. 7.* Nam hodieque provocare solemus ad originem: ita in quæstione an filiifam. de peculio adventitio irregulari testari possint, non versio latina, ubi ipsis permittitur *quo volunt modo disponere*, sed græcus textus attenditur, ubi saltem possunt διακείν i. e. inter vivos disponere. *Vid. tit. qui test. fac. qu. 5. Add. Merend. L. 4. c. 27. n. 17. Et seq.*

OBJ. *Nov. 99.* ubi verba περί ἀλληλεγγυίων, qui sunt fidejussores mutui, versa sunt de *Correis*: quæ versio in praxi obtinet. *Vid. infr. Lib. 27. t. 1.*

RESP. Obtinet, non quia versio valet vel præfertur, sed quia praxis in illo casu id firmavit:

INSTO Versionem in *d. Nov. 99.* non differre a textu græco, huncque necessario loqui de correis, utpote cum beneficium divisionis ibi constituatur, quod de fidejussoribus intelligi nequit, qui jam ex §. 4. ff. fidei. hoc beneficium habuerunt.

RESP. (1) Competiit omnibus fidejussoribus *ejusdem rei mutui* vero fidejussores sunt diversorum reorum, scil. cum *Cajus & Mevius* mutuum accipiunt a *Sejo*, & *Cajus* pro *Mevio*, hic vero pro *Cajo* fidejubet, hic duo distincti sunt rei.

RESP. (2) Quæstio in *d. Nov.* proponitur, an, cum *Duo* accipiunt mutuum, & pro se invicem fidejubent, debeant pro correis haberi an non? & respondetur non debere pro correis haberi, nisi id expressum sit, & tum propter mutuum fidejussionem divisionis beneficium locum habere debere, traditur.

Qv. VI. Quomodo Juris partes invicem derogent?

Laut. p. 3. verb. Posterioriora derogant. **R**ESP. Derogant invicem ex ordine primæ compositionis, ita ut antiquius jus mutetur per jus postea constitutum: Cum enim jus constituatur superioris voluntate, hæcque declarata, statim jus esse incipiat, etsi necdum sit facta promulgatio, facile constat tolli illam voluntatem, & consequenter jus, si in aliam mutetur.

Hinc DIGESTIS derogat I. *Codex Justinianeus* (varias sententias collegit *Maurit. de libr. Jur. & Muller. ad Struv. Ex. 1. th. 69. β.*) quia Digesta continent jus vetus, doctrinamque Jurisprudentum, t. 1. *C. de Vet. Jur. encl.* Codex autem compositus est ex Imperatorum constitutionibus, quorum voluntas utpote novior, derogat juri antiquiori Digestorum: Hinc lex 12. §. 1. ff. *qui & a quib. tollitur in l. 32. C. de adult.*

DISSENTIT *Struv. Ex. 1. th. 69.* quia pleraque pars Codicis ante Pandectas sancita est, novas vero decisiones nihil quoad Digesta mutare ait.

RESP. Imo totus Codex Justinianus post Digesta compositus est, etsi ante Digesta sit promulgatus, cum vero jura invicem derogent ex ordine compositionis & constitutionis, utpote quæ sola voluntatem superioris declarat, indeque legem facit necessario inferitur, Codicem derogare Digestis.

Atque hanc sententiam praxi receptam esse autoritate *Mauritii & Lauterb. probat Pagenst. 1. Sicil. 3. p. m. 16.*

II. Digestis porro derogant *Institutiones*, nam hæc quoque post Digesta compositæ sunt, adeoque si quid contrarium Digestis ibi invenitur, tanquam posterior voluntas, priorem tollunt; ita juxta *L. 46. §. f. de adm. tut.* semper potest tutori solvi sed in §. *f. quib. al. lic.* requiritur decretum judicis: In *L. 8. ff. de in jus voc. adoptivus pater in jus vocari potest, in §. 2. de Adopt.* autem non est pater nisi ab ascendente adoptetur. In *L. 14. precar.* donationes non referuntur ad contractus, quod tamen fit ex pacto de donando §. 2. *de donat.* In *L. 3. §. 1. Cap. Min.* Servilis illa mancipatio & imaginaria venditio locum habet, quæ tollitur in §. 6. *Quib. mod. patr. pot.* In *L. 23. §. 3. R. V.* pictura cedit tabulæ, quod mutatum per §. 34. *R. D.* In *L. 5. ad L. fals.* legatum debiti, cujus dies ante legatum existit, nullum esse putatur, secus ac in §. 14. *Inst. Legat.*

gat. Conf. Müller. ad Struv. Ex. i. th. 69. lit. E. Hopp. proœm. Inst. p. 25. & Doctores apud Struv. in Evol. ad th. 69. q. 1.

OBJ. (1) Quod partim nulla sit contrarietas, partim adhuc reperiantur vestigia juris antiqui, partim saltem latius explicentur jura Digestorum: Struv. Evol. ad th. 69. q. 1. — Sed hæc omnia refelluntur ex allegatis exemplis.

OBJ. (2) Quod Institutiones ante promulgatæ sint, quin eodem die vim juris acceperint, quod eo animo factum videtur, ne jus Institutionum plus autoritatis habeat quam jus Digestorum.

RESP. Jam ante dictum est, quod in derogatione non inspiciatur ordo promulgationis sed compositionis.

INST. (3) Quod Institutiones desunt ex Digestis earumque compendium sint, adeoque invicem contrariari & sic derogare non possint.

RESP. Ex dictis textibus apparet omnino contraria quædam existere, adeoque derogationi locum esse.

III. Multo magis eisdem Digestis derogat Codex repetitæ prælectionis ut & Novellæ, utpote in quibus omnibus posterior declaratur voluntas.

CODICI derogant (1) Institutiones, quia hæc post Codicem compositæ sunt, adeoque posteriorem Principis continent voluntatem.

DISSENTIT Struv. d. Ex. i. th. 69. quia Institutiones etiam ex Codice desunt, neque aliqua contrarietas jurium deprehenditur: Sed huic partim in præcedentibus jam responsum est, partim contraria exempla, in primis ex Fabro, ipse allegat Struv. d. l. nam ita actoris procurator apud acta constitutus, non tenetur satisfacere, L. un. C. de Satisd. cum tamen nemo alienæ litis defensor esse possit sine satisfactione. §. 5. Inst. de Satisd. &c.

(2) Derogat ei quoque Codex repetitæ prælectionis quoad nova capita & v. g. quoad 50. decisiones, quia hæc quoque noviter additæ sunt adeoque novam continent voluntatem Principis, quæ non potest non derogare priori.

DISSENTIT Struv. d. Ex. i. th. 69. quia nulla contrarietas apparet.

RESP. Supponimus casum, si quædam apparet, sed & esse contrarietatem patet ex collatione Legis 28. cum L. 30. C. de inoff. testam. &c.

INSTITUTIONIBUS derogat (1) *Codex repetitæ prælectionis* scil. quoad nova capita, utpote quæ vi posterioris voluntatis necessario derogant priori in Institutionibus declaratæ. Quod vero hic Codex post Institutiones editus sit, apparet ex *l. 15. pr. C. Legit. haered.* ubi citantur Institutiones: Exempla mutati juris passim quoque inveniuntur; Nam in §. 3. & 4. *Inst. de testam.* omnia testamenta sub solennibus fieri debent, at in *l. f. C. test. ord.* excipiuntur rustici, qui sine legum solennibus testari possunt. Sic Imperator §. 4. *Inst. de legit. agn. Succ.* allegat constitutionem, quam in *l. f. C. de legit. haered.* mutat & corrigit.

DISSENTIT *Struv. d. Ex. 1. th. 69. & in Evol. ibid.* quia in novis Capitulis nihil contrarii inest, sed semper novi aliquid constituitur.

RESP. Exempla recensentur apud *Struv. in Evol. ad alleg. 1.* quibus etsi respondeat *Struvius*, rem tamen non conficit.

(2) Iisdem quoque derogant *Novellæ*, utpote cum novissimam Imperatoris voluntatem contineant. *Struv. d. l.*

CODICI REPETITÆ PRÆLECTIONIS etiam quoad nova Capita, derogant *Novellæ*, ex toties allegata ratione.

NOVLLÆ ipsæ invicem derogant ex ordine temporis, *Struv. d. l.* ita *Novellæ 9.* derogatur per *N. 120.* Et *N. 118.* in pluribus mutatur per *N. 127. &c.*

QV. VII. *An Decretum plenam juris Canonici auctoritatem habeat?*

Laut. p. 3. verb. Et haec in decret. AFFIRM. (1) Quia ipse liber decretum vocatur, *vid. Praefat. Greg. XIII. ad Decretum.* Decretum autem species juris est. §. 6. *Inst. de J. N. G. & C.* (2) Quia pleraque capita decreti desumpta sunt tum ex jure civili, tum ex Sacra Scriptura, tum vero ex ipsis pontificum constitutionibus, adeoque per se juris auctoritatem habent: Reliqua vero, sententiæ nimirum Patrum & Conciliorum &c. ex Confirmatione *Greg. XIII.* illam acceperunt. Hæc autem confirmatio (3) evidentissime ex sensu & verbis *dictæ præfationis* apparet: Nam quod *Gregorius* hoc decretum regulam & normam esse voluerit, inde elicitur, quia ait se promulgando hos libros *curam habuisse, ut omnes Christi fideles &c. in recta & Catholica fide contineantur, & mox, ut omnem omnibus aberrandi ab ea occasionem subtrahat:*

Quin

Quin expresse illud inter partes JURIS CANONICI refert VERB. ut ad majorem Christi fidelium &c. commoditatem hoc NB. JURIS CANONICI corpus fideliter & incorrupte imprimi possit. Et porro: Nos opportune providere volentes ut NB. HOC JUS CANONICUM sic expurgatum, semper & perpetuo integrum & incorruptum conservetur: Ac denique, Nulli hominum liceat &c. hujusmodi libris NB. dicti JURIS CANONICI quicquam addere, detrahere &c.

OBJ. I. Quod (1) collectio sit Gratiani, privati cujusdam monachi, qui (2) privatorum fere doctorum sententias collegit. Unde (3) non alia videntur obtinere posse autoritate quam quæ est & colligentis, & autorum ex quibus singula capita desumpta sunt: Atque hæc (4) communis quoque videtur esse sententia: vid. Dd. apud Laut. h. allegatos Zæf. in Praef. Comm. ad Decret. n. 10. Menoch. de adipisc. remed. 4. n. 842. Andr. Vall. de Jur. Can. in Procem. §. 8. n. 12. Dn. Stryk. Praecogn. Jur. c. 8. §. 3. Dn. Pagenst. 2. Sicil. 9.

RESP. (1) Confirmatio Gregorii & Canonibus & collectioni Decreti publicam ac juris autoritatem dedit. Adeoque (2) non dependet ex arbitrio Dd. juris autoritatem a pontifice datam eis detrahere.

INSTAT Dn. Pagenst. 2. Sicil. 9. Gregorium non confirmare decretum, sed præcipere saltem, ut ita emendatum atque incorruptum in posterum edatur. Sed aliud jam ex ipsis verbis confirmationis demonstratum est.

OBJ. II. Quod multa capita hujus decreti mutata & abrogata sint. Martin. Dérrio Disquis. Mag. l. 5. Sect. 16.

RESP. Multa quoque in Digestis abrogata inveniuntur, ea vero non detrahunt autoritatem reliquis, quæ mutata non sunt.

Qv. VIII. *Qualem autoritatem habeat Jus Canonicum in imperio?*

RESP. Distinguendum inter terras Statuum Pontificiorum & Evangelicorum: PONTIFICI utuntur in causis & negotiis Secularibus jure Romano, quia in his superiorem agnoscunt solum Imperatorem; Rittersh. proem. de diff. Jur. Civ. & Can. Laut. Colleg. ff. proleg. §. IX. n. 15. Sed in causis & negotiis Ecclesiasticis ac spiritualibus subjecti sunt Pontifici, proinde ejus quoque jure utuntur. Brun. J. Eccl. L. 1. c. 2. §. 17. Probatum hoc ex Constat. Frid. II. apud

Gold. Const. Imp. tom. 1. part. 2. pag. 83. Wir gebieten auch festiglich, daß man in allem Römischen Reich an Geistlichen Dingen ic. nach Geistlichem Recht richte. *Quæ constitutio bis repetitur a Rudolpho. Vid. Lehm. Chron. Spir. l. 5. c. 108. p. 630.* Hinc Imperatores hodieque se jura Canonica servaturos promittunt. *Cap. Car. V. art. 28. Ferd. I. art. 26. Rudolphi II. art. 30. Matth. art. 36. Ferd. II. art. 35. Ferd. III. art. 38. Ferd. IV. art. 36. Cap. Leop. art. 36. ac Joseph. art. 35. vid. Dn. Petr. Schultz. de Confirm. C. 2. §. 10.*

EVANGELICI vero nec in secularibus, nec in ecclesiasticis eo jure utuntur tanquam scripto, sed tantum propter utilitatem & æquitatem in quibusdam causis illud receptum est. *Brunn. J. Eccl. L. 1. c. 3. Frantzk. ad §. 9. Inst. J. N. G. & C. Stryk. in Not. ad Brun. §. 4. pag. 38.* Regulæ vero hæc sunt: (1) Si *Jus Civile* nihil disponit, adhibetur *Jus Canonicum*. *Laut. Præfat. pag. 3.* Idem est (2) Si *Jus Civile* obscure & dubie disponit uti exemplum ex *Clem. fin. de test.* refert *Carpzov. Part. 1. const. 2. def. 21. Vid. infr. tit. de procur. q. 1. in fin. Hart. Pist. p. 4. qu. 24. n. 6. Dd. apud. Laut. d. l. Weisenb. 1. Conf. 1. n. 20. Conf. 6. n. 202. Conf. 43. n. 58.* (3) Si *Jus Civile* certum est, sed *Jure Canonico* aliud disponitur, obtinet prius. *Menoch. lib. 2. arb. cas. 185. n. 12. H. Pist. Conf. 41. n. 6. vol. 6.* Excipiuntur vero tum causæ conscientiarum, *Mev. part. 4. d. 205. n. 3.* & specialiter, pacta, præscriptiones, Usuræ, *Mev. d. dec. 205. n. 3.* juramenta &c. & tota materia processus, *Dn. Berger. Resol. h. q. 1.* Tum causæ ecclesiasticæ, quo referunt matrimonia, decimas &c. nam in his omnibus prævalet *Jus Canonicum*, *Struv. Exerc. 2. §. 39. Laut. d. p. 3. Phil. Uf. Pr. Inst. L. 4. Eccl. 65. n. 8. Dn. Rhetz. de Aut. Jur. Can. Stryk. Præcogn. jur. in pr. Brun. d. c. 3. §. 4. ibique Stryk. qui ad §. 8. d. c. 4. ait in Marchia *Jus Canonicum* non obtinere nisi in causis matrimonialibus, *arg. Ord. Consist. March. de an. 1573. tit. 50.* Verum & in præscriptionibus obtinere certum est, & in beneficiis Ecclesiasticis, *jure patronatus* &c. Hæc omnia ita vera sunt, nisi rationi vel juri naturæ canones repugnent, quod fit, cum intra annum luctus nuptias permittunt &c. nam tunc insilitur *Juri Civili*. *Vid. infr. tit. de his qui Not. inf. q. 1.**

DE JUSTITIA ET JURE.

Qv. I. *An Justitia recte definiatur in pr. Inst. h. quod sit constans ac perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi?*

RESP. Justitia & Jurisprudencia accurate definitæ sunt in *pr. Inst. Laut. p. de Just. & Jur.* idque ex usu imprimis Stoicorum, quos JCti nostri in plerisque sequuntur: Illi enim omnem virtutem, indeque & justitiam, dixere *constantem & perpetuam voluntatem*: Uti & Cicero *L. I. de Legib. c. 45.* explicat: *Virtus est constans & perpetua vitæ ratio*, & Gellius *Noct. Att. L. 17. c. 5.* *Liberalitas est perpetuæ benignitatis constantia.* Igitur constans & perpetua voluntas Latinius id dicitur, quod vulgo habitus voluntatis: Is enim totus constanti ac perpetuo ita agendi studio absolvitur. Neque vero voluntas hic potentiam animæ, sed affectum & studium agendi indicat, uti Cicero, *subdubitat qua esset erga eum voluntate. Lib. 2. ad fam. ep. 13.* *Quorum cognita erga remp. voluntas. In orat. Philip. 13. cap. 13.* Atque ita expresse justitia ipsi dicitur *Affectio animi suum cuique tribuens. L. 5. fin. C. 65.* Non quælibet scil. sed constans & perpetua, ut habitus indigetetur.

Pariter Stoici alique veterum sapientiam in genere dixerunt: *Divinarum atque humanarum rerum notitiam. Cic. L. 1. de off. c. 43. & L. 2. in pr.* Hæc generis (scil. Sapientiæ), descriptio igitur, pro ipso genere, seu Sapientia, adhiberi potest in singulis ejus speciebus; Adeoque & in jurisprudentia, utpote quæ etiam est Sapientiæ species *L. 1. §. 1. ff. de Just. & Jur. L. 1. §. 5. ff. de extra. Cogn. & apud Quintil. L. 1. Inst. 15. in f. Conf. L. 1. §. 1. C. de Vet. Jur. Enucl.*

Ut adeo hic ambitus verborum nihil aliud velit quam quod in *lege 1. pr. ff. de Just. & Jur.* vocula *ars*: Et sic *Aræ qui & boni*, ipso verborum sensu quoque cum altera definitione, quæ in *pr. Inst. de J. & J.* habetur, coincidit.

Qv. II. *An detur justitia universalis, & an illa sit objectum jurisprudentiæ?*

B 3

RESP.

